

Onderwijs aan speciale kinderen door een bevlogen docent

In het kader van dit topic vragen we allerlei (voormalig) collega's hun verhaal te doen hoe ze in een andere rol dan die van docent LO verder zijn gegaan in hun loopbaan. Dit verhaal gaat over Léon Zethof, afgestudeerd aan de HALO (1982). Hij zit al zo lang in het onderwijs dat hij meer terug- dan vooruit kan kijken binnen zijn carrière. Het verhaal van iemand die na veel omzwervingen volkomen op zijn plek is binnen het voortgezet onderwijs voor een speciale doelgroep: het praktijkonderwijs.

INTERVIEW DOOR HANS DIJKHOFF

Je doet de ALO en als je na zes jaar, je vond de opleiding zo leuk dat je er wat langer over deed, afgestudeerd bent, wacht je geen baan maar een rww-uitkering. Na een jaar van alles en nog wat te hebben gedaan, word je gevraagd mee te helpen bij een sportdag op een school waar een vriendin werkt. Je zegt ja en dan begint je carrière. Een die slechts gedeeltelijk bestaat uit het geven van gymlessen.

LO-er wordt docent...wiskunde

Op de Anne Frank School, een mavo in de Schilderswijk in Den Haag, werkte een studiegenote. Ze hadden een handbaltoernooi en Leon ging daar helpen fluiten. Twee jongens dreigden elkaar te lijf te gaan en Leon, met een stevig figuur, sprong ertussen, haalde de jongens uit elkaar en stuurde ze ieder een kant op. Ze luisterden! Na het toernooi kwam de directeur van de school naar hem toe en vroeg of hij wilde komen werken want hij had een zieke leraar. Dat het voor het vak wiskunde was, maakte niet uit. Blij dat hij was een baan te hebben op deze mavo (nu vmbo-tl). Hij zorgde ervoor steeds een aantal bladzijden voor de leerlingen uit te zijn en zo begon hij met 26 uur als wiskundedocent. Dat deed hij maar kort.

Hij kwam binnen op het pedologisch instituut (PI). Daar kreeg hij wel een invalbaan als docent LO.

Wat was je eerste indruk?

"Toen ik daar de kinderen zag bewegen dacht ik dat ik alles wat ik had geleerd op de HALO wel

kon vergeten maar ik vond de leerlingen direct fantastisch!

Het was een school voor basisonderwijs maar dan voor kinderen die niet mee konden komen in het basisonderwijs en waarvan niet duidelijk was wat ze nodig hadden aan begeleiding en welk soort onderwijs er bij paste. Veel van deze kinderen hadden motorisch meer behoefte aan een fysio- of ergotherapeut dan aan een leraar LO. Daar ben ik toen ook mee gaan praten en ik heb daar een leerlijn LO ontwikkeld die doorspekt was met allerlei oefeningen uit de vroege fysio- en ergotherapie. Op het PI werkte ik in een multidisciplinair team samen met een psycholoog, een orthopedagoog, een maatschappelijk werkster, etc. Ik heb daar vooral heel goed leren kijken naar bewegen, observeren en verslagen schrijven. Ik heb daar zo'n negen jaar gewerkt.

Voldeed het al die tijd aan je behoeftes?

"Toen voor de derde keer de inrichting van de speelplaats op de agenda kwam, wist ik dat het tijd was voor iets anders. Ik ben gaan solliciteren en kwam terecht in Haarlem op de Daaf Gelukschool. Een VSO LOM-school. Daar werd verwacht dat ik een tweede bevoegdheid zou halen, dus begon ik aan de Pabo. Omdat ik een jong gezin had, trok dat lesgeven in Haarlem in combinatie met de studie in Den Haag en het dagelijks reizen van Den Haag naar Haarlem en visa versa, een enorme wissel op mijn leven en na een jaar had ik het gezien. Terug naar Den Haag waar ik jongerenwerker werd in de wijk

Houtwijk, vergelijkbaar met de Schilderswijk, een baan waarin ik twee jaar heb gewerkt. Daar ben je in de praktijk te veel een verlengstuk van de politie en de gemeente en kun je eigenlijk weinig doen want er is geen geld. Die jeugd wil eigenlijk maar een ding: een hangplak waar ze kunnen chillen. Maar zodra die plek in het parkje achter het huis van de buurtbewoners komt, geven die aan daarvan overlast te hebben. Met als gevolg dat de hangplekken op plaatsen komen waar geen sociale controle meer is en dan gaat het van kwaad tot erger.

Het onderwijs trok dan toch meer en ik vond een baan op een (V)SO MLK-school, net in de tijd van de overgang van VSO/MLK naar praktijk-school (VO). Daar heb ik een hoop pionierswerk gedaan”.

Altijd ook andere werkzaamheden

Léon deed vanaf het begin werkzaamheden buiten de lessen bewegingsonderwijs. Op de Daaf Geluk gaf hij aan zijn mentorklas de avo-vakken en ook op de Praktijkschool deed hij er allerlei taken naast. Het begon misschien wel toevallig maar Léon raakte meer en meer geïnteresseerd in zaken buiten de gymzaal.

Op de praktijkschool gaf hij twee dagen lessen LO, twee was hij de mentor van een derde klas waaraan hij avo-vakken gaf (rekenen, Nederlands, SOVA, etc.) en een dag begeleidde hij zijn mentorklas bij hun stages.

Op de vraag of hij daarbij veel had gehad aan zijn opleiding aan de ALO antwoordde hij: “Zeker, je leerde organiseren en begreep hoe de dingen in elkaar grijpen. Maar ik moet wel eerlijk zijn ik weet niet of dat anders zou zijn geweest bij een

andere hbo-opleiding. Het mooie van het werken in dit type onderwijs is dat je er echt toe doet. Je betekent veel voor de leerlingen en dat krijg je ook terug. Je begeleidt ze naar een stuk volwassenheid en een zo zelfstandig mogelijk functioneren in de maatschappij. De kinderen op de praktijkschool hebben een lage cognitie maar als je die sociale vaardigheden bijbrengt en praktisch opleidt dan kunnen ze goed functioneren in de maatschappij. Als dat lukt dan willen ze je dat ook best laten weten. Als je ze op straat tegenkomt, zul je dat weten ook! Dit in tegenstelling tot leerlingen uit het reguliere onderwijs. Die draaien hun hoofd juist weg...”

Grenzen

De carrière van Léon is best grillig en hij is zichzelf op meerdere fronten tegengekomen.

Na vier jaar probeerde Léon het als leidinggevende en solliciteerde voor de functie van dagelijks leider op de Tobiasschool, de SBO-tak van de vrije school. Maar dat bleek iets te hoog gegrepen. Hij ontdekte zijn grenzen en dat deed de directeur ook. Hij mocht blijven als docent maar koos ervoor een andere baan te zoeken.

Waar kwam je toen terecht?

“Dat werd in Delft op een soort time-out school, de Wissel, voor kinderen die het op hun gedrag niet redden in het reguliere onderwijs, maar geen gedragsstoornis hadden. Op de Wissel kregen die kinderen een soort gedragstraining: hoe gedraag ik me in het voortgezet onderwijs? Ze waren zelf eigenaar van dit proces. Ze stelden zelf hun

“Toen ik daar de kinderen zag bewegen dacht ik dat ik alles wat ik had geleerd op de HALO wel kon vergeten maar ik vond de leerlingen direct fantastisch!”

doelen en werkten daar onder begeleiding van het team aan. De resultaten waren heel goed. Circa 80% keerde weer succesvol terug op hun oude school of een andere VO-school.

Na enkele jaren werd die school wegbezuinigd door de gemeente Delft en kwam in dat gebouw een cluster 4-school. Ik werd overgenomen en heb toen mijn opleiding tot schoolleider gevolgd waarna ik de functie van adjunct-directeur bekleedde.

Na enkele jaren daar werd ik directeur van een SBO-school. Toen moesten we ons ineens gaan registreren. Veel opleidingen werden ongeldig verklaard waaronder die van mij. Dus heb ik een

soortgelijke opleiding gedaan en ben daar zeven jaar directeur geweest.”

Maar het ging hem niet in de koude kleren zitten en hij kreeg een burn-out. Zijn bestuur haalde hem weg uit die functie en plaatste hem als adjunct-directeur op een andere school. En toen kwam hij weer terecht op een school voor praktijkonderwijs...

Praktijkonderwijs, het mooiste onderwijs wat er bestaat!

“Ik kwam terecht op de Poort, de leukste school voor praktijkonderwijs! Het mooie in dit onderwijs is dat je als team je eigen onderwijs kunt maken en vormgeven. Je kiest uit een curriculum met streefdoelen maar je wordt niet afgerekend op de resultaten van toetsjes en testjes. Je kunt onderwijs op maat maken. Wij doen dit zo goed dat we vorig jaar het predicaat goed hebben verdiend! Daar zijn we heel trots op.”

Léon houdt een mooi pleidooi voor het praktijkonderwijs. “De leerlingen hebben op de basisschool al vooral geleerd wat ze niet kunnen. In dit onderwijs mogen ze ontdekken waar hun talenten liggen en leren ze vaardigheden waaraan ze wat hebben op de werkvloer en ligt de focus op wat ze wel kunnen. Deze vaardigheden staan in een leerlijn en daar worden ze afgevinkt. Zo weten de leerling en zijn/haar ouders precies wat de leerling kan, maar dragen ze niet de last van cijfers en beoordeling. Ook bij bijvoorbeeld rekenen laten we ze dit zoveel mogelijk handelend doen. Onderzoek wijst uit dat deze leerlingen meer kunnen als ze handelend mogen optreden. Door de som bijvoorbeeld te tekenen begrijpen ze wel waar ze mee bezig zijn. De leerlingen leren weer dat ze fouten *mogen* maken en krijgen heel veel ‘tweede kansen’. Dit helpt om hun aangeleerde ‘wegloopgedrag’ om te buigen in een gedrag waarbij ze problemen uitpraten en op een goede manier voor zichzelf op durven te komen”

Wat betekent LO op een praktijkschool?

“LO helpt de leerlingen van een praktijkschool op verschillende manieren. Dit komt tot uiting in de verschillende manieren waarop het vak wordt aangeboden en de doelen die er in worden nagestreefd.

“Op de Wissel kregen die kinderen een soort gedragstraining: hoe gedraag ik me in het voortgezet onderwijs? Ze waren zelf eigenaar van dit proces. Ze stelden zelf hun doelen en werkten daar onder begeleiding van het team aan.”

Het hoofddoel is dat ze plezier krijgen/houden in het bewegen en sporten en het ervaren als een vorm van vrijetijdsbesteding. Daarom bieden we naast de competitie sporten ook veel sociale activiteiten en spellen aan. Een redelijk groot deel van de leerlingen is motorisch niet vaardig en in competitieverband komen zij niet uit de verf. In een sociale bewegingsomgeving bloeien zij weer op. Een vrij groot deel van de leerlingen heeft nog geen zwemdiploma als ze de overstap van PO naar VO maken. Daarom bieden wij in het eerste jaar nog schoolzwemmen aan. Een flink aantal leerlingen haalt in dat schooljaar nog een of twee zwemdiploma's.

Daarnaast helpt het hen om sterker te worden. Ze komen vaak in beroepen terecht die fysieke eisen stellen aan ze. Een goed ingerichte dojo annex fitnessruimte geeft daar heel veel mogelijkheden toe.”

De Poort is de school waar Léon denkt zijn pensioen te gaan halen. Begonnen als docent wiskunde met een ALO-opleiding, waarna hij LO-docent werd en vooral andere vaardigheden moest gebruiken, ging hij verder als mentor en docent in avo-vakken, rolde in een baan als jongerenwerker om vervolgens te belanden op een praktijkschool. Via diverse managementfuncties en evenzovele scholen weer als adjunct-directeur terechtgekomen op een school voor praktijkonderwijs: de Poort. Het papiertje heette toen Akte MO-P, het bracht hem op vele plekken. Over een paar jaar mag Léon de poort uit....

De carrière van Leon Zethof

September 1982	Akte MO-P behaald.
December 1983 - juni 1984	Ana Frank Mavo - docent Wiskunde
Juni 1984 - oktober 1993	School verbonden aan het Pedagogisch instituut - leraar LO
oktober 1993 - februari 1994	Daaf Gelukschool - docent LO en Mentor
februari 1994 - juli 1995	Welzijnswerk Houtwijk - Jongerenwerker
augustus 1995 - december 1998	Praktijkschool Don Bosco - docent LO en mentor/stagebegeleider.
Januari 1998 - december 1999	Tobiasschool - dagelijks leider
Januari 1999 - juli 2010	De Wissel – overgaand in Pleysierschool – cluster-4 onderwijs - adjunct-directeur
augustus 2010 - maart 2017	SBO de Prinsenhof - directeur
April 2017 - heden	Praktijkschool de Poort - adjunct-directeur

Contact

redactie@kvlo.nl

Kernwoorden

praktijkonderwijs, rollen in onderwijs, interview